

TLM_Lausunto_TERVOLA_Kaisajoen vanhan koulun maakellari_05052026**Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta**Valmistelija** rakennustutkija Ylimartimo Teija**TERVOLA, KAISAJOEN VANHAN KOULU MAAKELLARIN PURKAMINEN**

Tervolan kunnan rakennustarkastaja on pyytänyt Tornionlaakson museolta ennakkolausuntoa Kaisajoen vanhan koulun pihapiirissä sijaitsevan maakellarin purkamisesta. Lausuntopyyntöön liitteenä museolle on toimitettu valokuva purettavaksi aiotusta kellarista. Alueellisena vastuumuseona Tornionlaakson museo lausuu hankkeesta rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman sekä arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Kaisajoen vanha koulu sijaitsee Kemijoen länsipuolella lähellä Tervolan asemaa. Koulu sijoittuu maakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön: **Kemijokivarren vanha asutus**, joka on osoitettu Länsi-Lapin maakuntakaavassa (2015) *Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi* (ma 8128), jonka suunnittelussa on *turvettava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen*. Kulttuurimaisema-alue oli osoitettu myös Kemijokivarren osayleiskaavassa (2003, osa-alue IV; Tervola-Varejoki) *Maakunnallisesti merkittäväksi maisema-alueeksi tai kulttuuriympäristöksi* (ma-2, Keskusta-Kaisajoki), jonka yleiskaavamääräyksen mukaan *Alueen maisemalliset ja ympäristölliset ominaispiirteet: peltojen yli avautuvat jokinäkyvät ja ympäristöstä erottuvat puustoiset vaarametsät tulee säilyttää. Rakentaminen ja ympäristöhoito tulee sopeuttaa alueen maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön.*

Osa-aluetta IV koskevassa osayleiskaavan muutoksessa - Kaisajoki ja Korpela (2022) Kaisajoen vanha koulu on osoitettu *Kulttuurihistoriallisesti merkittäväksi rakennuskohteeksi tai alueeksi, joka on säilytettävä* (6. **Kaisajoen koulu**). Kohdetta koskevan kaavamääräyksen mukaan kyseessä on *Maakunnallisesti tai paikallisesti arvokas rakennus tai pihapiiri, joka on pyrittävä säilyttämään alkuperäisessä asussaan. Olevia rakennuksia voidaan käyttää asuntolina/loma-asuntolina. Purkamiseen on oltava lupa- ja rakennuksia ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksissa tapahtuvat korjaus- ja muutostyöt tulee tehdä siten, että niiden rakennustaiteellinen tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy. Pihapiiri eheyttämiseksi rakennettavat uudisrakennukset on sopeutettava oleviin rakennuksiin ja pihapiirin perinteistä rakennus- ja sijoittelutapaa noudattaen. Uudisrakentamista kohteen välittömässä läheisyydessä tulee välttää.*

Inventointitietojen mukaan Kaisajoen koulu on perustettu 1922. Koulua varten kunta osti maa-alueen Koivupalon tilasta ja siihen kuuluvan rakennuksen. Rakennus oli alun perin rakennettu asuinrakennukseksi ilmeisesti 1800-luvun lopulla. Koulua laajennettiin jo vuonna 1927. Pihapiiri on aina ollut perinteisen

Tornionlaakson museon johtaja05.05.2026§ 56/2026

rakentamistavan mukaisesti neljältä sivulta rajattu. Siihen on kuulunut toinen koulu/asuinrakennus, varastorakennus ja joitakin muita pienempiä rakennuksia. Päärakennusta vastapäätä on rakennettu uusi koulurakennus 1980-luvun lopussa. Pohjoissivua rajannut toinen koulu/asuinrakennus on historiallisen ilmakuva-aineiston perusteella purettu vuosien 2007 ja 2011 välillä. Vanhimman koulurakennuksen alkuperäisen osan pohjoispäädyn alla sijaitsee maakellari, johon on sisäänkäynti päädystä. Lausuntopyynnön kohteena olevasta kellarista ei inventoinnissa ollut mainintaa. Kaisajoen koulu on edelleen toiminnassa.

Purkamisaikomuksen kohteena olevan maakellarin paikalla, vanhimman koulurakennuksen koillisnurkalla on sijainnut rakennus viimeistään 1950-luvulla. Rakennuksessa on tuolloin ollut harjakate. Oletettavasti kyseessä on sama kellarirakennus, josta kellarihuone on sittemmin purettu ja korvattu maapeitteellä. Kellarin päällystä kasvaa nykyisin heinää ja pensasta. Keskellä maakumpua on korkea tuuletusputki. Rakennuksen sisäänkäynnin puolella, pohjoispäädystä on betonista valettu, noin kahden metrin korkuinen seinämä. Lausuntopyynnön mukaan maakellari on osoittautunut turvallisuuden kannalta haastavaksi, koska kellarin päälle kiipeillään ja sen korkeasta päädystä on putoamisvaara.

Tornionlaakson museon rakennustutkija on käynyt paikan päällä tutustumassa kohteeseen 24.4.2026. Kellariin ei ollut mahdollisuutta päästä käymään sisällä, joten kellarin tarkempaa rakentamisaikaa tai kuntoa ei ollut mahdollista arvioida. Vanhimman koulurakennuksen alla on kiinteistön alkuperäinen kellari, joten nyt purettavaksi suunniteltu kellari on myöhemmältä ajalta; se on oletettavasti betonirunkoinen ja 1900-luvun puolivälistä. Alkuperäinen kellarihuone on purettu, jolloin sen pihapiirin kannalta olennaiset tyylipiirteet ovat hävinneet. Tornionlaakson museolla ei ole huomauttamista uudemman kellarin purkamisaikomuksesta. Kellarin maakumpu alkaa noin metrin päässä vanhan koulurakennuksen kivijalasta. Mahdollisen purkamisen yhteydessä tulee huolehtia, ettei vanhan koulun kivijalalle ja perustuksille aiheudu vaurioita. Maanpinta tulee muotoilla vanhasta rakennuksesta pois päin viettäväksi, kuten rakennuksen eteläpäässä ja länsisivulla on jo aiemmin tehty.

Kallio-Seppä Titta
Tornionlaakson museon johtaja

Jakelu

Tervolan kunta, rakennusvalvonta
Tervolan kunta, Janne Pekkarinen
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto